

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 41.884.060 у Одеському
державному університеті
внутрішніх справ
(65014, м. Одеса, вул. Успенська, 1)

ВІДГУК

**ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА – КАНДИДАТА ЮРИДИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА ХАНЬКЕВИЧА АНДРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА – НА
ДИСЕРТАЦІЮ БУРАНГУЛОВА ВЛАДИСЛАВА АНДРІЙОВИЧА
«КРИМІНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»,
ПОДАНУ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081 «ПРАВО»**

Актуальність теми дисертації

У сучасних умовах розвитку України питання ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронної діяльності набуває особливої актуальності. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких зростання рівня злочинності та її ускладнення в Україні, що вимагає впровадження нових ефективних методів протидії кримінальним правопорушенням, одним з яких є кримінальний аналіз; євроінтеграційні процеси в державі, які передбачають гармонізацію вітчизняного законодавства з європейськими стандартами у сфері правоохоронної діяльності, де кримінальний аналіз широко застосовується; реформування правоохоронної системи України, яке потребує впровадження сучасних методів роботи, зокрема кримінального аналізу, для підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів; розвиток інформаційних технологій та збільшення обсягів даних, доступних правоохоронним органам, що вимагає нових підходів до їх обробки та аналізу; недостатня розробленість теоретичних та практичних аспектів кримінального аналізу в українській юридичній науці, що створює потребу в комплексному дослідженні цієї

теми; відсутність системного нормативно-правового регулювання кримінального аналізу в Україні, що вимагає розробки відповідних пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

У таких умовах кримінальний аналіз стає ключовим інструментом інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронної діяльності. Він дозволяє систематизувати та аналізувати великі масиви даних, виявляти приховані закономірності та зв'язки, формувати обґрунтовані прогнози та надавати рекомендації для прийняття управлінських рішень.

Водночас, впровадження методів та інструментів кримінального аналізу в діяльність правоохоронних органів України досі перебуває на початковому етапі та потребує ґрунтовного наукового осмислення, що зумовлює необхідність комплексного дослідження теоретичних та практичних аспектів кримінального аналізу, визначення його місця та ролі в системі правоохоронної діяльності.

Таким чином, обрана автором тема дисертаційного дослідження є надзвичайно актуальною та своєчасною. Вона відповідає потребам розвитку вітчизняної правоохоронної системи та сприятиме підвищенню ефективності протидії кримінальній протиправності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження Барангулова В.А. має чіткий зв'язок з актуальними науковими програмами та планами, що підкреслює його практичну значущість та відповідність сучасним потребам розвитку правоохоронної системи

Безумовно, дисертація відповідає основним положенням Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020; Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11.05.2023 № 273/2023; Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року, визначеного постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 942 та у редакції постанови КМУ від

09.05.2023 № 463; тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11.06.2020 № 454; річним планам науково-дослідної діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження Бурангулова В.А. характеризується високим рівнем наукової обґрунтованості. Автор спирається на широку теоретичну та нормативну базу, використовує різноманітні методи наукового пізнання.

Зокрема, в роботі застосовано діалектичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, компаративний, логіко-юридичний, догматичний та інші методи. Це дозволило всебічно дослідити проблематику кримінального аналізу, розкрити його сутність та зміст, визначити місце в системі правоохоронної діяльності.

Висновки та рекомендації автора ґрунтуються на аналізі значного масиву наукових джерел, нормативно-правових актів, статистичних даних та матеріалів практичної діяльності правоохоронних органів. Це забезпечує високий рівень достовірності та обґрунтованості отриманих результатів.

Структура роботи є логічною та послідовною. Розділи дисертації взаємопов'язані, кожен наступний розвиває та доповнює попередній. Це дозволяє розкрити тему дослідження комплексно та системно.

Наукова новизна одержаних результатів

Дисертація є однією з перших в Україні праць, присвячених комплексному та системному дослідженню кримінального аналізу в правоохоронній діяльності, зокрема в контексті впровадження аналітичної розвідки. Конкретний внесок дисертанта полягає в обґрунтуванні пропозицій та рекомендацій, що містять елементи наукової новизни й мають теоретичне та практичне застосування.

Автором *вперше* розкрито комплексну природу кримінального аналізу як інструменту, що охоплює широкий спектр функцій у сучасній правоохоронній

діяльності; аргументовано важливість створення єдиного термінологічного апарату в сфері кримінального аналізу для забезпечення ефективної комунікації та професійної діяльності; встановлено ключові етапи та фактори, що вплинули на формування кримінального аналізу як самостійного напрямку в системі правоохоронних органів; здійснено систематизацію та критичний огляд існуючих класифікацій кримінального аналізу, обґрунтовано доцільність триступеневої моделі, що включає стратегічний, оперативний та тактичний рівні; запропоновано та теоретично обґрунтовано концепцію синергетичного поєднання методів кримінальної розвідки та кримінального аналізу для підвищення ефективності правоохоронної діяльності.

У дисертації В. Барангулова було *удосконалено* наступні аспекти: поглиблено розуміння специфіки кримінального аналізу шляхом чіткого розмежування його від споріднених юридичних дисциплін, що дозволяє краще визначити його унікальну роль у правоохоронній діяльності; розширено концептуальне бачення взаємозв'язку між фундаментальними правами людини та принципами кримінального аналізу, що сприяє етичному та правовому обґрунтуванню цієї діяльності; уточнено та деталізовано характеристики стратегічного, оперативного й тактичного рівнів кримінального аналізу, що дозволяє краще структурувати аналітичну роботу в правоохоронних органах; розвинуто методологію процесу кримінального аналізу, особливо в частині оцінки достовірності інформації на початковому етапі, з акцентом на необхідності відповідного правового регулювання цього аспекту; поглиблено розуміння відмінностей між кримінальним аналізом та кримінальною розвідкою, що дозволяє більш ефективно використовувати ці інструменти у правоохоронній діяльності.

У площині *подальшого розвитку* напрямку дослідження розширено та поглиблено розуміння методології кримінального аналізу шляхом уточнення класифікації його методів відповідно до різних типів аналітичної діяльності; удосконалено типологію та змістовне наповнення аналітичних продуктів, що створюються в процесі кримінального аналізу, що підвищує їх практичну

цінність для правоохоронних органів; запропоновано детальну періодизацію розвитку кримінального аналізу в українській правоохоронній системі, що сприяє глибшому розумінню його еволюції та сучасного стану; розроблено комплексний підхід до структурування інформаційного забезпечення кримінального аналізу, що оптимізує процеси збору та обробки даних; проведено ґрунтовний аналіз та систематизацію сучасного аналітичного інструментарію, який застосовується в кримінальному аналізі, що сприяє його ефективнішому використанню в практичній діяльності правоохоронних органів.

Наукова і практична цінність дисертації

Наукова і практична цінність дисертаційного дослідження В. Барангулова простежується у комплексному підході до вивчення кримінального аналізу у сфері правоохоронній діяльності. Отримані автором положення, висновки та пропозиції мають значення для різних сфер юридичної науки та практики. У науково-дослідній роботі результати дисертації можуть бути використані для подальшого вивчення теоретичних та практичних аспектів кримінального аналізу, що сприятиме розвитку кримінології, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

В освітній сфері матеріали дослідження можуть бути впроваджені у навчальний процес для підготовки фахівців для правоохоронних органів, зокрема, при викладанні спеціальних курсів з кримінального аналізу. У практичній діяльності правоохоронних органів запропоновані автором методи та підходи можуть бути застосовані для вдосконалення аналітичної роботи, підвищення ефективності превентивної роботи та досудового розслідування кримінальних правопорушень. Особливу цінність мають розроблені автором рекомендації щодо впровадження сучасних інформаційних технологій у процес кримінального аналізу. У сфері нормотворчості пропозиції дисертанта щодо вдосконалення законодавчого регулювання кримінального аналізу можуть бути використані при розробці нових нормативно-правових актів та внесенні змін до чинного законодавства. Таким чином, дисертаційне дослідження В. Барангулова

має вагоме наукове та практичне значення, сприяючи розвитку теорії та практики кримінального аналізу в Україні.

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях

Основні положення та висновки дисертації повною мірою відображені у публікаціях автора. За темою дослідження опубліковано 10 наукових праць, зокрема 4 статті у наукових фахових виданнях України; 1 розділ у колективній монографії; 5 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Кількість та якість публікацій відповідає встановленим вимогам МОН України.

Дотримання академічної доброчесності

Аналіз дисертації та публікацій автора свідчить про дотримання ним принципів академічної доброчесності. Робота містить посилання на використані джерела інформації. Запозичення ідей, результатів і текстів інших авторів мають відповідні посилання.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Дисертація Владислава Бурангулова, як і будь-яке ґрунтовне наукове дослідження, містить окремі положення, які можуть бути предметом наукової дискусії:

1. На стор. 65-66 автор розглядає низку фундаментальних принципів, які стосуються відповідності кримінального аналізу міжнародним стандартам з прав людини й уникнення негативного впливу на здійснення прав людини, під час розроблення та впровадження такого виду діяльності на національному рівні. Дискусійним аспектом у проаналізованому тексті є баланс між ефективністю кримінального аналізу та захистом прав людини. Автор наголошує на необхідності дотримання міжнародних стандартів прав людини при здійсненні кримінального аналізу, проте не розкриває механізми, які б забезпечували цей баланс на практиці. Зокрема, залишається відкритим питання, як саме можна гарантувати недискримінаційний підхід при зборі та аналізі даних, особливо

коли йдеться про профілювання злочинності. Також потребує уточнення, як забезпечити ефективний нагляд та підзвітність аналітичної діяльності без компрометації конфіденційності інформації та оперативності роботи правоохоронних органів.

2. Дискусійним аспектом у наведеному автором на стор. 71-72 переліку принципів кримінального аналізу є потенційне протиріччя між принципами «незалежності» та «законності». Хоча автор наголошує на важливості вільного формування думки аналітиком, це може вступати в конфлікт з вимогою діяти строго в межах законодавства. Крім того, принцип «об'єктивності» може бути складно реалізувати на практиці, враховуючи людський фактор та можливі інституційні упередження. Також варто звернути увагу на відсутність принципу захисту персональних даних, що є критичним у сучасному контексті кримінального аналізу.

3. Дискусійним аспектом у наведеному переліку стандартів аналітичної діяльності, наведеному на стор. 71 дисертації, є відсутність чіткого критерію для визначення «достатності пояснення якості та надійності джерел». Це може призвести до суб'єктивної інтерпретації даного стандарту. Крім того, вимога «відсутності сумнівів під час висловлення аналітичного висновку» може бути проблематичною, оскільки в аналітичній роботі часто доводиться мати справу з неповною або суперечливою інформацією. Також потребує уточнення стандарт «важливість відношення до безпеки», оскільки не зрозуміло, як саме це має враховуватися в аналітичній діяльності.

4. На стор. 101-102 наукової роботи дисертантом розглядаються складові плану збору інформації для кримінального аналізу. Спірним моментом у наведеному тексті є відсутність чіткого окреслення етичних меж збору інформації. Хоча автор згадує про необхідність врахування законодавчих вимог, не розглядаються потенційні моральні дилеми, які можуть виникнути при зборі конфіденційної інформації. Крім того, не обговорюється питання захисту персональних даних та приватності. Також відсутній аналіз можливих ризиків, пов'язаних з надмірним збором даних або їх неправильним використанням. Ці

аспекти є критичними для забезпечення балансу між ефективністю кримінального аналізу та захистом прав і свобод громадян.

Водночас, висловлені зауваження мають переважно дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Висновок

Таким чином, з урахуванням вищенаведеного слід зазначити, що дисертація Бурангулова Владислава Андрійовича на тему «Кримінальний аналіз в правоохоронній діяльності» є завершеною монографічною працею, у якій містяться науково обґрунтовані результати, які сукупно вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для теорії і практики діяльності правоохоронних органів.

За кількістю і рівнем публікацій, апробацією на наукових конференціях наукова праця відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Бурангулов Владислав Андрійович заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

старший викладач спеціальної кафедри №1

Інституту Служби безпеки України

Національного юридичного

університету імені Ярослава Мудрого,

кандидат юридичних наук, професор

Андрій ХАНЬКЕВИЧ